

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ТА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

«Затверджую»
Голова приймальної комісії
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
проф. Ю. О. Лянной
«15» березня 2022 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ТА МЕТОДИКИ ЇЇ НАВЧАННЯ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ
ДЛЯ ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ МАГІСТРА
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

014 Середня освіта (Німецька мова і література)
(для іноземців та осіб без громадянства)

Розглянута на засіданні
приймальної комісії
«15» березня 2022 року
Протокол № «б»

Суми 2022

Програма фахового вступного випробування з німецької мови та методики її навчання для здобуття ступеня Магістра за спеціальністю 014 Середня освіта (Німецька мова і література), для іноземців та осіб без громадянства

Ухвалена на засіданні кафедри теорії та практики романо-германських мов від 21 лютого 2022 року протокол № 7

В.о. завідувача кафедри теорії та практики романо-германських мов
_____ О. С. Христенко

Голова фахової
атестаційної комісії _____ В.І. Школяренко

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
з німецької мови та методики її навчання для вступу на навчання для
здобуття ступеня Магістра
за спеціальністю 014 Середня освіта (Німецька мова і література)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма розрахована для вступників до Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка на навчання зі спеціальності 014 Середня освіта (Німецька мова і література) ступінь «магістр», які мають диплом «бакалавра», «спеціаліста», «магістра».

Програма визначає єдині вимоги до фахового вступного випробування для вступу на навчання за ступенем «магістр», спеціальності 014 Середня освіта (Німецька мова і література).

Вступне випробування передбачає перевірку розуміння закономірностей розвитку мови як суспільного явища, пов'язаного з розвитком суспільства та історією народу – носія мови.

Вступне випробування проводиться в письмовій формі, тривалість – 120 хвилин.

Виконання практичних завдань вимагає систематизування набутих теоретичних знань з нормативних курсів з теоретичної граматики, лексикології, теоретичної фонетики, історії мови, стилістики, методики викладання іноземних мов.

Під час іспиту вступники повинні продемонструвати володіння орфоепічною, лексичною та граматичною нормами основної іноземної мови, вміти правильно реалізувати ці норми в різних видах мовленнєвої діяльності та в різних комунікативних ситуаціях. Головною вимогою до рівня теоретичної підготовки випускників є знання сучасних підходів до вивчення мови, теорії іноземної мови (лексикології, стилістики, теоретичної фонетики, теоретичної граматики), історичного розвитку мови та сучасного стану науки про мову. Відповідаючи на запитання з теоретичних аспектів студент

повинен розкрити зміст питання, показати вміння систематизувати та інтерпретувати мовні явища під час аналізу конкретного матеріалу.

Абітурієнти, які вступають на навчання зі спеціальності 014 Середня освіта (Німецька мова і література) за ступенем «магістр» (на основі відповідної базової вищої освіти) повинні **знати**:

- сутність мови як суспільного явища, її зв'язок з мисленням, культурою та суспільним розвитком народу; принциповий зв'язок мови і світу; походження та розвиток мови, її рівні; основні одиниці мови і мовлення;
- основні історико-лінгвістичні терміни та поняття;
- основні закони та положення, пов'язані з розвитком певних підсистем (перший та другий зсув приголосних, закон Грімма тощо);
- періодизацію історії німецької мови та основні її ознаки;
- спільну германську лексику;
- функціональні властивості мови;
- сучасні наукові методи філологічних досліджень;
- природу граматичних явищ та граматичних процесів в синхронії та діахронії.

Абітурієнти, які вступають на навчання зі спеціальності 014 Середня освіта. Мова і література (німецька) за ступенем «магістр» (на основі відповідної базової вищої освіти) повинні **вміти**:

- робити компонентний аналіз;
- визначати тип синонімії, антонімії, розрізняти полісемію та омонімію;
- описувати валентність та дистрибуцію (перш за все дієслів);
- робити аналіз слів за словотвірним типом (складні, похідні, скорочені слова та їх підтипи);
- визначати типи фразеологічних одиниць, „відновлювати” форму фразеологізмів за одним із компонентів;
- визначати лексику, що є спільною для індоєвропейських мов;

- застосовувати на практиці закони та теоретичні положення, які стосуються мовно-історичних явищ;
- визначати стилістичне забарвлення мовних одиниць, їх належність до певного стилістичного рівня;
- визначати виразні засоби та стилістичні прийоми та їх функціональну роль у тексті;
- аналізувати та інтерпретувати тексти, що належать до різних функціональних стилів;
- встановлювати співвідношення форми й змісту тексту, на базі аналізу мовної організації тексту виявляти його глибинний зміст.

Структура комбінованого іспиту з фаху (ступінь магістр)

Іспит складається з таких завдань:

1. тест, який включає питання з:
 - теоретичної граматики;
 - теоретичної фонетики;
 - лексикології;
 - стилістики;
 - історії іноземної мови;
 - методики викладання іноземних мов; 120 балів
2. переклад українського тексту іноземною мовою 40 балів
3. тестове завдання (перевірка лексичної та граматичної компетенції) 40 балів

Комбінований іспит проводиться іноземною мовою з метою перевірки теоретичних знань та визначення рівня сформованості іншомовної комунікативної компетенції вступників (знання іноземної мови мають відповідати рівню С1 - досвідчений користувач) за шкалою і критеріями, які подані у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти і рекомендовані Міністерством освіти і науки України №14/18.2-481 від 02.03.2005).

Теоретичні питання з лінгвістики

Мова як засіб спілкування людства і збереження суспільного досвіду. Взаємозв'язок і взаємовплив мови і суспільства. Мова як джерело пізнання і реконструкції фактів з минулого життя її носіїв.

Періодизація історії мови: принципи виділення окремих періодів, загальна характеристика періодів щодо напрямку розвитку мови залежно від дії позамовних та мовних факторів. Граматичні категорії іменника, дієслова, прикметника та способи їхнього виразу в різні періоди розвитку мови. Словосполучення і речення як основні одиниці синтаксичної системи мови. Ієрархічні відносини компонентів словосполучення і речення в різні періоди розвитку мови.

Етимологічний склад мови. Особливості словотвору.

Слово як окрема одиниця. Основні типи морфем у мові та їх співвідношення. Аломорфи. Слова прості та складні. Словотворення і словозміна. Головні та другорядні типи словотворення. Продуктивність різних типів словотворення. Значення слова. Головні типи значення слова: лексичне та граматичне. Компоненти лексичного значення: денотативний, конотативний, стилістичний. Синонімія. Джерела синонімії. Функції синонімів, їх класифікація. Омонімія. Різні шляхи утворення омонімів. Класифікація омонімів. Рухомість словникового складу. Фразеологічні одиниці як елементи словникового складу мови. Фразеологічна одиниця і слово. Фразеологічна одиниця і словосполучення. Шляхи утворення фразеологічних одиниць. Запозичення з інших мов як відображення культурно-історичних зв'язків між народами.

Фонетичний устрій мови. Система голосних, приголосних. Алфавіт, графіка, орфографія.

Типи словників. Характеристика найважливіших словників.

Проблематика частин мови. Принципи виділення частин мови. Дискусійні питання класифікації слів по частинах мови. Повнозначні та

службові частини мови. Перехідність, частин мови. Частини мови в ономасіологічному висвітленні.

Повнозначні частини мови.

Іменник. Граматичне значення іменника. Семантико-граматичні підкласи іменників. Граматичні категорії іменника. Категорія числа. Співвідношення форм однини та множини. Категорія відмінка. Синтаксичні функції іменників.

Займенник. Семантична класифікація займенників. Дейктична та анафорична функція займенників. Синтаксичні особливості займенників. Граматичні категорії займенників.

Числівник. Загальна характеристика та проблеми субкатегоризації.

Прикметник. Граматичне значення прикметника. Семантико-граматичні підкласи прикметників. Граматичні категорії прикметника. Синтаксичні функції прикметників. Субстантивація прикметників.

Дієслово. Граматичне значення дієслова. Семантико-граматичні групи дієслів. Валентність дієслів. Граматичні категорії дієслова (вид, час, спосіб, стану). Транспозиція дієслівних форм. Функціонально-семантичні поля темпоральності, стану та модальності. Безособові форми дієслова, їх граматичні категорії та синтаксичні функції.

Предмет синтаксису. Основні одиниці синтаксису. Синтаксичні зв'язки. Синтаксична синонімія, омонімія. Проблеми семантичного синтаксису. Проблеми функціонального синтаксису.

Речення. Проблема визначення речення. Основні ознаки речення. Предикативність, модальність, заперечення. Співвідношення понять "речення" та "висловлювання". Рівневий аналіз речення. Структурно-синтаксична характеристика речень. Головні та другорядні члени речення. Елементи ускладнення речення: однорідні, уточнюючі та відокремлені члени речення. Моделі речення. Поняття синтаксичної парадигми. Рольова семантика речення. Актуальне членування речення. Тема та рема. Основні семантичні типи. Модус та диктум речення. Комунікативні типи речень.

Речення та мовленнєвий акт. Прагматична транспозиція речення.

Структурно-синтаксичні типи речень. Прості речення (односкладне, двоскладне речення). Складні речення (складносурядні та складнопідрядні речення). Повні та еліптичні речення.

Підходи до вивчення тексту і дискурсу в сучасній лінгвістиці.

Методи досліджень у сучасній лінгвістиці.

Стилістика в системі наук. Загальнонаукові поняття стилістики. Поняття «норми» в стилістиці. Поняття образу і образності. Стиль та значення. Типи значень у стилістиці. Проблема стилістичної диференціації сучасної німецької мови. Загальна характеристика семасіологічних засобів сучасної німецької мови. Стилістична семасіологія: фігури заміщення. Стилістична семасіологія: фігури суміщення. Виразні засоби та стилістичні прийоми синтаксису сучасної німецької мови.

Теоретичні питання з методики викладання іноземних мов

Професійно-методична підготовка майбутнього вчителя іноземних мов як найважливіша складова педагогічної освіти

Методики навчання іноземним мовам, методи навчання, методологічні концепції. Методика навчання іноземної мови як педагогічна наука. Методи досліджень у галузі методики навчання іноземних мов. Зв'язок методики навчання іноземних мов з іншими науками. Комунікативно-орієнтовані методики (вони ж діяльнісно-особистісні, комунікативні), а саме – комунікативна, проектна, інтенсивна. Діяльнісна методика, що співвідноситься з діяльнісним підходом, в основі якого лежить ідея про активність пізнання об'єкта, про навчання як активну, свідому, творчу діяльність. Дана методика передбачає навчання спілкуванню в єдності всіх його функцій: регулятивної, пізнавальної, ціннісно-орієнтаційної та етикетної.

Індивідуалізація навчання іноземних мов, інтенсивне навчання іноземних мов, тести у навчанні іноземних мов; теоретико-методичні засади

створення навчальних комплектів з іноземних мов. Упровадження в навчальний процес нових інформаційних технологій навчання іноземних мов.

Дистанційне навчання (CALL – Computer-assisted Language Learning). Навчання на відстані, що дало можливість заочного навчання на основі комп'ютерних телекомунікацій: оперативної передачі будь-якої інформації на відстані; зберігання цієї інформації в пам'яті протягом потрібного часу, її редагування; інтерактивності за допомогою спеціально створеної для цих цілей; мультимедійної інформації, оперативного зворотного зв'язку з викладачем, доступу до різних джерел інформації, у тому числі через систему Internet.

Формування іншомовної комунікативної компетенції у відповідності до Рекомендацій Ради Європи. Сучасні підходи до організації навчання та оволодіння ІМ у контексті Загальноєвропейських рекомендацій мовної освіти. Загальноєвропейська система рівнів володіння нерідними мовами. Рейтингова кредитно-модульна система оцінювання навчальних досягнень студентів. Інтеграція до європейського освітнього простору як засіб оновлення сучасної мовної освіти. Завдання модернізації мовної освіти.

Основні вимоги до Типових навчальних планів. Інваріантні та варіативні складові Програми та Державного освітнього стандарту з ІМ. Мета навчання ІМ як соціально-педагогічна та методична категорія на сучасному розвитку мовної освіти в Україні. Прагматичний аспект мети навчання.

Формування міжкультурної комунікативної компетенції під час навчання іноземних мов. Міжкультурна компетенція як показник сформованості вторинної мовної особистості. Якісні модифікації в структурі підготовки та освіти вчителя іноземної мови як фахівця не тільки з іншомовної, а й своєї власної, національної культури та рідної мови як частини цієї культури, здатного вести і спрямовувати діалог культур. Взаємозв'язок змістовних компонентів професійної підготовки вчителя

іноземної мови, який враховує співвідношення лінгвістичних, літературознавчих, культурологічних аспектів. Дослідження шляхів реалізації міжкультурної комунікації як фактора інтеграції до світового освітнього простору.

Організація і планування навчальної роботи з іноземної мови у школі. Облік особистісних особливостей студентів, творча реалізація студента, комунікативна вмотивованість навчального процесу, навчання на основі спілкування.

Теоретичні основи методики навчання іноземних мов. Технологія навчання мовленнєвого матеріалу. Навчання основ іншомовної діяльності. Навчання основ іншомовного матеріалу та навчання іншомовного спілкування.

Формування мовленнєвих навичок в учнів. Формування граматичних навичок. Формування лексичних навичок. Формування навичок вимови. Формування навичок техніки читання.

Формування мовленнєвих вмінь в учнів. Формування вмінь аудіювання. Формування вмінь читання. Формування вмінь говоріння. Формування вмінь письма і писемного мовлення.

Критерії оцінювання атестаційної тестової роботи з фаху (ступінь магістр)

Оцінювання правильності виконання тестових завдань та письмової частини іспиту відбувається відповідно до виду завдань:

- *перша частина завдань іспиту*: 30 тестових завдань з теоретичної граматики, теоретичної фонетики, лексикології, стилістики, історії іноземної мови та методики викладання іноземних мов.

За кожне правильно виконане завдання надається *4 бали*, за неправильне виконання бали не нараховуються. Максимальна кількість балів за виконання першої частини завдань іспиту становить *120 балів*.

- *друга частина завдань іспиту*: переклад українського тексту іноземною мовою (200-250 слів).

Максимальна кількість балів за виконання цього завдання становить *40 балів*, з яких *10 балів* надається за відповідність змісту перекладеного тексту україномовному першоджерелу; *10 балів* – за використання відповідного цьому жанру стилю та лексики; *20 балів* за загальну правильність: орфографічну (*5 балів*), граматичну (*5 балів*), лексичну (*5 балів*) та коректне використання засобів міжфразового зв'язку (*5 балів*).

- *третья частина завдань іспиту*: 20 завдань на перевірку лексичної та граматичної компетенції.

За кожне правильно виконане завдання надається *2 бали*, за неправильне виконання бали не нараховуються. Максимальна кількість балів за виконання першої частини завдань іспиту становить *40 балів*.

За підсумками вступного іспиту абітурієнт може набрати від 0 до 200 балів включно.

Прохідна кількість балів – 100.

ЛІТЕРАТУРА

1. Fleischer W. Stilistik des Deutschen / Fleischer W., Michel G., Starke G. – Tübingen, 1993.
2. Schendels E. Deutsche Grammatik / E. Schendels. – М.: Высшая школа, 1982. – 400 с.
3. Schewelyowa L. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache / L. Schewelyowa. – М., 2004. – 239 с.
4. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики [Текст]: підручник / Ф.С. Бацевич. – К.: Видавничий центр "Академія", 2004. – 344 с.
5. Бігич О.Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи: навч. посібник / О.Б. Бігич. – К.: Ленвіт, 2006. – 200 с.
6. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий ред. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
7. Зєня Л.Я. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до навчання іноземних мов учнів профільної школи: моногр. / Л.Я. Зєня. – Горлівка: Вид-во ГДПШМ, 2011. – 436 с.
8. Квасова О.Г. Основи тестування іншомовних навичок і вмінь: [навч. посібник]. – К.: Ленвіт, 2009. – 119 с.
9. Козьмин О.Г. Теоретическая фонетика немецкого языка" / О.Г. Козьмин, Т.С. Богомазова. – М., 2002.
10. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник / Бігич О.Б. та ін. / за заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
11. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / Бігич О.Б. та ін. / під кер. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2000. – 319 с.
12. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій (схеми та таблиці) / Бігич О.Б., та

ін.; під кер. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2011. – 344 с.

13. Москальская О.И. История немецкого языка. Учеб. пособие для студ. лингв, ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. Заведений / О. И. Москальская. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 288 с.

14. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): навч. посібник. – К.: Ленвіт, 2008. – 285 с.

15. Панова Л. С. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / [Панова Л. С., Андрійко І. Ф., Тезікова С. В. та ін.]. – К.: Вид.центр «Академія», 2010. – 327 с.

16. Практикум з методики викладання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: навч. посібник / Бігич О.Б. та ін. / за ред. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2016. – 402 с.

17. Роман С.В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: навч.посібник. – К.: Ленвіт, 2005. – 208 с.

18. Селіванова О.О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики / О.О. Селіванова. – К.: Фітосоціоцентр, 1999. – 148 с.

19. Степанова М.Д. Лексикология современного немецкого языка / Степанова М.Д., Чернышева И.И. – М.: Академия, 2003. – 252 с.

20. Стеріополо О.І. Теоретичні засади фонетики німецької мови / О.І. Стеріополо. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 320 с.

21. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: колективна монографія / С.Ю.Ніколаєва, Г.Е.Борецька, Н.В.Майер, О.М.Устименко, В.В.Черниш та ін. – К.: Ленвіт, 2015. – 444 с.

22. Хон Р.Л. Педагогическая психология: принципы обучения / Р.Л.Хон. – М.: Деловая книга, 2002. – 736 с.

23. Щукин А.Н. Лингводидактический энциклопедический словарь. – М.: АСТ: Астрель: Хранитель, 2008. – 746 с.

24. Щукин А.Н. Методика обучения речевому общению на иностранном языке: учебн. пособие / А.Н.Щукин. – М.: Изд-во ИКАР, 2011. –

454 c.

25. Arends R.I. Classroom Instruction and Management. – Boston: McGraw-Hill, 1997. – 307 p.

26. Harmer J. How to Teach English: An introduction to the practice of English language teaching. – Harlow: Addison Wesley Longman Limited, 1998. – 198 p.

27. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – Harlow: Longman, Pearson Education Limited, 2001. – 371 p.

28. Krashen S.D. Principles and Practice in Second Language Acquisition. – Hemel Hempstead: Prentice-Hall Int., 1987. – 202 p.

29. Littlewood W. Communicative Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 1991. – 108 p.

30. Wallen N.E., Fraenkel J.R. Educational Research: a Guide to the Process. – Mahah: Lawrence Erlbaum Associates, 2001. – 548 p.

31. Williams M., Burden R. Psychology for Language Teachers: a Social Constructivist Approach. – Cambridge: Cambridge University Press, 1997. – 240 p.

